

i petrografia, Sekcja C) nauki biologiczne, Sekcja D) nauki lekarskie, Sekcja E) nauki rolnicze, Sekcja F) nauki filozoficzne i humanistyczne.

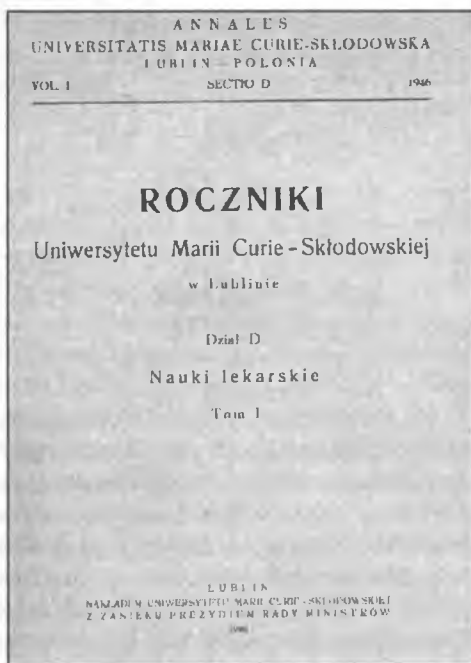
Pierwszym redaktorem naczelnym „Annales” w latach 1946–1949 był profesor Jan Mydlarski – dziekan Wydziału Przyrodniczego, a po jego wyjeździe na Uniwersytet Wrocławski funkcję tę objął profesor Zdzisław Raabe – zaproponowany przez poprzednika i wielokrotnie go zastępujący w pracach redaktora naczelnego. Prace drukowane były w języku polskim ze streszczeniem angielskim albo francuskim bądź w językach obcych ze streszczeniem polskim. W roku akademickim 1946/47 wydano pierwszy tom każdego działu.

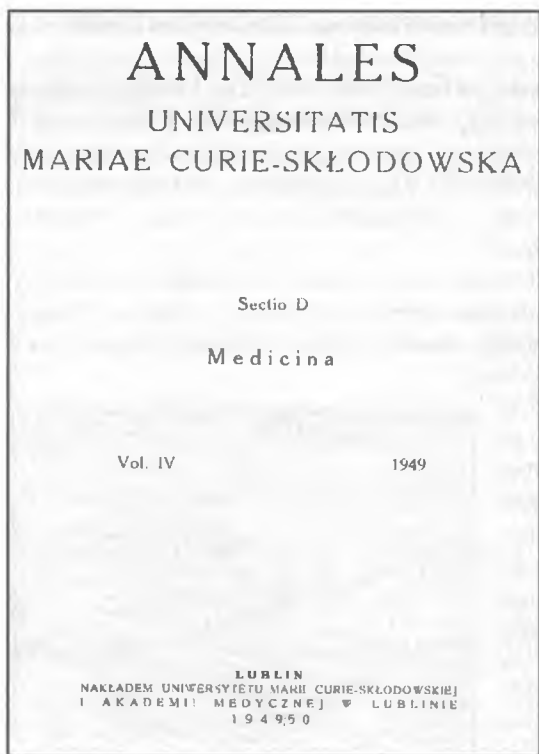
Chcąc uruchomić jednocześnie wszystkie działy, wobec trudności związanych z drukiem, poszczególne sekcje Rocznika drukowane były w różnych drukarniach Lublina (drukarnia J. Pietrzykowskiego, „Sztuka”, „Czytelnik”, Drukarnia Państwowa), Poznania (Drukarnia Uniwersytecka) i Zamościa (drukarnia Powiatowej Rady Narodowej).

Pierwszy wolumen Roczników UMCS, Dział D Nauki lekarskie (1946) ukazał się pod redakcją Komitetu Redakcyjnego i jak inne Roczniki nie zawierał wykazu nazwisk redaktorów (tak było do r. 1950 włącznie) – choć jego redaktorem naczelnym był prof. dr hab. Ludwik Fleck, mikrobiolog. Pierwszy tom sekcji medycznej zawierał 14 prac naukowych, wydanych na 392 stronach. Oto wykaz tych publikacji:

1. I. Zembrzski: Zagadnienie życia, zdrowia i choroby w dziejach medycyny i filozofii.
2. J. Branicki: Próby leczenia penicyliną.
3. M. Stelmasiak: Mięsień dwugłowy uda u płodów, noworodków i dorosłego człowieka.
4. J. Węgielko: O znaczeniu klinicznym stanów hipoglikemicznych.
5. A. Goldschmied: Choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy.
6. M. Stelmasiak: Głowa krótka mięśnia dwugłowego uda, trójkął Petita i Grynfelta u dorosłych ludzi z punktu widzenia konstytucjonalnego.
7. J. Parnas – M. Słuczafski: Wakcynoterapia pyobacillozy świń.
8. A. Goldschmied: Rzut oka na działalność II Kliniki Chorób Wewnętrznych UMCS.
9. S. Grzycki: Pętko łączące Szymonowicza (*Aisnae Szymonowicz*) w świetle nowszych badań.
10. T. Łosiński: Studia nad nosicielstwem hemofilnej pałeczki Pfeiffera u świń.
11. L. Fleck – D. Borecka: Zachowanie się odczynu leukergicznego w różnych stanach chorobowych.
12. S. Majdan: Badania nad skutecznością szczepionki Muromcewa.
13. S. Krzewski: Przyczynek do histopatologii niektórych narządów u kur pomorowych.
14. J. Freytag: Z aktualnych zagadnień ochrony życia.

Profesor Fleck sprawował funkcję redaktora naczelnego w okresie 10 X 1946 – 7 XII 1948 i odpowiadał redakcyjnie za trzy pierwsze tomy (1946, 1947, 1948). Po wyjeździe z Lublina zaproponował na to stanowisko ówczesnego doktora Tadeusza Krwawicza, okulistę. Kandydatura ta została zatwierdzona. Tadeusz Krwawicz uzyskał w r. 1949 habilitację i już jako docent, a od r. 1951 profesor był redaktorem naczelnym w latach 1949–1953. Pod jego redakcją ukazało się pięć kolejnych tomów, przy czym tylko w trzech tomach VI, VII, VIII (1951, 1952, 1953) widnieje jego nazwisko jako redaktora naczelnego. Dwa poprzednie tomy (IV i V) ukazały się pod redakcją Komitetu Redakcyjnego, przy tym tom IV (1950) pod redakcją Komitetu Redakcyjnego UMCS i AM. Stało się tak po wydzieleniu się z UMCS Wydziału Lekarskiego i Farmaceutycznego i powstaniu w roku 1950 Akademii Medycznej (wcześniej krótko Akademii Lekarskiej).

Od tomu IX (1954) do tomu XXXIII (1978), aż do śmierci, funkcję redaktora naczelnego sprawował prof. dr hab. Stanisław Grzycki, histolog, choć tom XXXIII dokończył już jego następca – prof. dr hab. Stanisław Bryc, radiolog.

Profesor Bryc redagował tomy od XXXIV (1979) do LXII (2007), a ostatnim pod jego opieką był numer pierwszy z rocznika 2007.

Do roku 2001 ukazywały się pojedyncze roczniki, potem, od r. 2002 – numery podwójne.

Tomy I, II i III opublikowano pod tytułem Dział D Nauki lekarskie, od tomu IV (1949) – Sectio D Medicina.

Jednocześnie z tomem XLIII (1988) Medycyny ukazał się z czasem nowy samodzielny tom – Sectio DDD Pharmacia, którego pierwszym redaktorem naczelnym do woluminu XVI był farmakolog prof. dr hab. Romuald Langwiński. Po jego śmierci od woluminu XVII (2004) funkcję tę powierzono dr hab. Jolancie H. Kotlińskiej, także farmakolog.

Od r. 2000 obowiązywał nowy regulamin wydawniczy, który m. in. wprowadzał obowiązkową wersję anglojęzyczną. Do tego czasu „Annales” były wydawane według „starego” regulaminu, opracowanego jeszcze na UMCS do tomu pierwszego.

Roczniki Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Sectio D Medicina (Sectio DDD Pharmacia także, co oczywiste) były i są łącznikiem Akademii Medycznej w Lublinie z ośrodkami naukowymi na całym świecie, m.in. w: Albanii, Austrii, Bułgarii, Chile, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Indiach, Izraelu, Japonii, Korei, Kolumbii, Niemczech, Portugalii, Rumunii, USA, Węgrzech, Włoszech, ZSRR (Rosji). W kraju i za granicą lubelskie Annales otrzymywały dziesiątki instytucji naukowych. Spośród zagranicznych należy wymienić chociażby: American College of Surgeons (USA), World Health Organization Library (Suisse), Institut f. Medizinische Referate (Deutschland), The Bio-Medical Library (Australia), Institut de France Académie des Sciences (France), Escuela Superior de Medicina (Mexico), Medical Library of Tokushima University (Japan).

Dzięki wymianie uczelnia nasza otrzymywała bezpłatnie czasopisma zagraniczne i krajowe oraz książki, podręczniki i monografie, które zasilaly zbiory Biblioteki Głównej AM w Lublinie.

Prace naukowe Annales były streszczane w różnych pismach zagranicznych, jak np. Excerpta Medica, Internationale Abstracts of Biological Sciences (England), Bibliothèque du Documentatin du CNRS (France), Institute for Scientific Information (USA), Literature Resources Department, Bio-Sciences Information Service of Biological Abstracts (USA), The American Journal of Medical Sciences (USA), British Abstracts of Med. Sc. The Lister Institute (England), National Library of Medicina, Technical Services Division (USA) i inne.

REDAKTORZY

LUDWIK FLECK (1896-1961)

Katedra i Zakład Mikrobiologii Wydziału Lekarskiego
UMCS w Lublinie w latach 1945–1949

Jestem Ludwik Fleck, Żyd, mikrobiolog. Takie pierwsze słowa padające z ust wykładowcy w początkach lat 50. musiały wyrzeźnić na studentach wyjątkowe wrażenie, skoro wielu z nich pamięta je do dziś. Ale chyba niewielu stawiło sobie wówczas pytanie: jak dotkliwie życie musiało doświadczyć tego człowieka, by mówiąc o sobie, właśnie tak stawiał akcenty.

Ludwik **F**leck, syn Izaaka Mozela, malarza pokojowego i Symy Herschdörfer, urodził się 11 lipca 1896 r. we Lwowie. Po ukończeniu w r. 1917 gimnazjum we Lwowie studiował medycynę na Uniwersytecie Lwowskim (1917–1922), uzyskując dyplom doktora wszech nauk lekarskich (lekarza). Potem odbywał studia uzupełniające w Wiedniu (1927). Pracę naukową rozpoczął jeszcze przed dyplomem, w latach 1920–1921 był asystentem profesora Rudolfa Weigla w pracowni badań nad tyfusem plamistym w Przemyślu. Później wraz z profesorem wrócił do Lwowa i został jego asystentem w Katedrze Biologii Ogólnej Uniwersytetu Jana Kazimierza (1921–1923). W latach 1922–1941 kierował pracowniami bakteriologicznymi Państwowego Szpitala Powszechnego i Ubezpieczalni Społecznej we Lwowie, był lekarzem analitykiem prywatnej pracowni bakteriologicznej (w r. 1935 na fali antyżydowskich czystek pozbawiono go pracy, założył wówczas prywatne laboratorium bakteriologiczne, które prowadził do końca 1939 r.), pracował w Instytucie Medycznym we Lwowie i był adiunktem w Katedrze Bakteriologii Wydziału Lekarskiego. W okresie 1941–1942 kierował pracownią bakteriologiczną szpitala żydowskiego w lwowskim getcie, prowadząc badania nad dudem plamistym. W lutym 1943 r. został aresztowany i uwięziony w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu, a 1 stycznia 1944 r. przewieziony do Buchenwaldu. W lipcu 1945 r. powrócił do kraju i objął kierownictwo Katedry Mikrobiologii Wydziału Lekarskiego UMCS, a w rok później (1946) habilitował się na Uniwersytecie Wrocławskim. Profesorem nadzwyczajnym został w r. 1947, zaś po utworzeniu Akademii Medycznej w Lublinie (1950) został profesorem zwyczajnym. Od r. 1948 był członkiem Rady Naukowej PZH w Warszawie. W tym też roku profesor Fleck występował przed Międzynarodowym Trybunałem Norymberskim jako ekspert w procesie lekarzy hitlerowskich. W Lublinie do r. 1957 kierował Zakładem Mikrobiologii Lekarskiej. W r. 1949 został wyróżniony Wojewódzką Nagrodą Naukową za całokształt badań, szczególnie nad leukergią. W latach 1952–1957 był też kierownikiem Zakładu Bakteriologii i Immunologii Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie. W r. 1954 został członkiem korespondentem Polskiej Akademii Nauk, a wkrótce potem członkiem Prezydium PAN. W Lublinie prowadził bardzo ożywioną działalność naukową, dydaktyczną i popularyzatorską. Stąd wyjeżdżał na międzynarodowe zjazdy i konferencje naukowe do Austrii, Czechosłowacji, Niemiec, ZSRR, Danii. W r. 1957 ze względów rodzinnych opuścił Polskę i na stałe przeniósł się do rodziny w Izraelu (tu po opuszczeniu obozu koncentracyj-

nego zamieszkał jego jedyny syn Ryszard, ur. w r. 1924), gdzie do samej śmierci kierował Zakładem Patologii Eksperymentalnej Instytutu Badań Biologicznych w Nes-Cyjana. Był wybitnym lekarzem bakteriologiem, a także uznanym w świecie filozofem. Główny wpływ na rozwój jego poglądów filozoficznych miał profesor UJK, Ludwik Chwistek – zwolennik racjonalizmu i pragmatyzmu, przeciwnik metafizyki. Okresem największej aktywności filozoficznej Ludwika Flecka były lata trzydzieste XX wieku. Wtedy to uważnie czytano i recenzowano jego prace (20 recenzji w czasopismach lekarskich i filozoficznych z lat 30.), by wkrótce na prawie ćwierć wieku o nich zapomnieć. Dopiero kryzys metodologii pozytywistycznej otworzył nowy rozdział w recepcji dzieł Flecka. Osobą specjalnego znaczenia dla tej zmiany był Thomas Samuel Kuhn, choć trzeba w tym miejscu wymienić także badaczy niemieckich: W. Bladamusa, L. Schäfera, T. Schnellego, D. Witticha oraz autorów anglosaskich – R. Mertona i T. J. Trennę. W dniach 13–16 września 1981 r. w Hamburgu odbyła się międzynarodowa konferencja poświęcona właściwemu rozpoznaniu i ocenie dorobku L. Flecka. W r. 1982 ukazała się książka T. Schnellego *Ludwik Fleck – Leben und Denken*, w której autor dokonał najpoważniejszej, jak dotychczas, syntezy filozofii Flecka. W latach 1922–1939 L. Fleck ogłosił 49 prac, w tym 17 w obcych językach. Zmarł 5 czerwca 1961 r. w Izraelu, przeżywszy lat 66.

Na podstawie: 1. S. Magierska, E. Tuskiewicz, *Ludwik Fleck (1896-1961)*, Biuletyn Informacyjny PAN Oddział w Lublinie, nr 2, 1988, s. 35-46. 2. Z. Cackowski, *Życie i epistemologia Ludwika Flecka*, *ibid.*, s. 47-59. 3. A. Wróbel, *Prof. zw. dr hab. n. med. Ludwik Fleck (1896-1961)*, [w:] *Lwów – medycyna – Lublin. Naukowe medyczno-farmaceutyczne lwowsko-kresowe związki z Lublinem i Lubelszczyzną*, Akademia Medyczna w Lublinie, 2000, s. 24-25.

TADEUSZ KRWAWICZ (1910–1988)

Katedra i Klinika Okulistyki Wydziału Lekarskiego
Akademii Medycznej w Lublinie

Uznany za jednego z najwybitniejszych twórców postępu okulistyki w naszym stuleciu. Jego osiągnięcia porównywano do największych odkryć w dziedzinie chirurgii okulistycznej, zaliczając je, obok irydektomii von Graeffego w chirurgii jaskry i zamykania przedarć siatkówki Gonina, do trzech milowych kroków, które przesądziły o postępie leczenia operacyjnego chorób oczu w ostatnich stu latach. Jednocześnie był lekarzem–humanistą, człowiekiem o wszechstronnych zainteresowaniach, pełnym twórczej inicyjatywy i wykorzystującym ją w każdej dziedzinie życia.

Tadeusz **J**an **K**rwawicz, syn Jana, rusznikarza armii austriackiej, i Michaliny z domu Jasińskiej, urodził się 15 stycznia 1910 r., jak sam pisał, w samym sercu Lwowa, na Cytadeli, przy ul. Wronowskich. Jednak dzieciństwo spędził już w Niżniowie k. Stanisławowa, dokąd w r. 1913 przenieśli się rodzice, gdyż ojciec, kończąc zawodową służbę wojskową, objął posadę drogomistrza i kierownika eksploatacji miejscowego kamieniołomu. Później razem z całą rodziną (miał dwie siostry i dwóch braci) mieszkał w Kałuszu, gdzie w latach 1917–1925 uczęszczał do szkoły powszechnej, a następnie w r. 1929 ukończył gimnazjum neoklasyczne. Chcąc spełnić oczekiwania rodziców i kontynuując rodzinną tradycję, aby zdobyć tytuł inżyniera górnika, postanowił studiować

w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Wymagało to dużego wysiłku, gdyż musiał dodatkowo dokształcać się z zakresu fizyki i matematyki, a jednocześnie pracować na punkty w kopalni. Jednak już pierwszy rok studiów wykazał, że jego marzenia i zainteresowania zmiierzają w innym kierunku. Pracując jako prefekt w Bursie Rzemieślniczo-Rękodzielniczej i przyjaźniąc się ze studentami medycyny, jak również słuchając wykładów prof. Janickiego z higieny, poczuł *istne zafascynowanie medycyną*. Pozostał jeszcze problem powiedzenia o tym rodzicom, a przede wszystkim ojcu. Jednak ten, zawsze wierząc w życiową mądrość syna, sam doradził mu zmianę kierunku studiów. Tak oto, dzięki wsparciu ojca, w r. 1932 rozpoczął studia medyczne w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. 18 marca 1938 r. uzyskał dyplom lekarza, a rok później, na podstawie pracy *O właściwościach koloidopeptycznych komórek rogówki*, stopień doktora medycyny. Po początkowym krótkim okresie pracy w Zakładzie Histologii pod kierunkiem profesora Bolesława Jałowego został asystentem w Klinice Okulistycznej, kierowanej przez profesora Adama Bednarskiego. Pomimo wcześniejszych marzeń o pracy na chirurgii i wątpliwości przed podjęciem pracy na okulistyce tej właśnie gałęzi medycyny poświęcił się bez reszty.

W czasie II wojny światowej nie zrezygnował z pracy w Klinice, niósł pomoc chorym i rannym, których nie brakowało w okresie przemieszczających się frontów oraz niezliczonych nalotów na miasto. Niestety w tym czasie zginęli najbliżsi nauczyciele, a zarazem przyjaciele Tadeusza Krwawicza. Zmarł profesor Bednarski, w lipcu 1941 r. wraz z innymi profesorami i docentami UJK został rozstrzelany bezpośredni zwierzchnik T. Krwawicza, docent Grzędzielski, zaś profesora Jałowego zabito na jednej z ulic Lwowa. W r. 1944 powołano Tadeusza Krwawicza w szeregi II Armii Wojska Polskiego. Początkowo otrzymał przydział do VII Szpitala Garnizonowego w Lublinie, później objął kierownictwo oddziału okulistyki nowo utworzonego w tym mieście II Szpitala Okręgowego. Pełnił również funkcję zastępcy komendanta szpitala ds. lekarskich. Tak rozpoczął się niezwykle twórczy i nadzwyczaj trwały związek Profesora z miastem nad Bystrycą.

Po wojnie został zdemobilizowany w stopniu majora i jako były pracownik UJK rozpoczął pracę w nowo tworzonego Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Jednocześnie przystąpił do organizowania oddziału okulistyki dziecięcej w Szpitalu Dzieciątka Jezus. Po okresie niepowodzeń w organizowaniu przez profesora Abramowicza i docenta Jasińskiego na bazie oddziału okulistycznego kliniki uniwersyteckiej w r. 1948 Rada Wydziału Lekarskiego powierzyła adiunktowi T. Krwawiczowi kierownictwo nieistniejącej jeszcze Kliniki. Z właściwą sobie energią natychmiast przystąpił do realizacji tego zamierzenia i wkrótce, w zaadaptowanym do tego celu domu mieszkalnym, powstała Klinika, gdzie do r. 1954 prowadzono działalność lekarską, naukową i dydaktyczną. W tym samym roku udało się odremontować XIX-wieczny pałacyk przy ul. Chmielnej i to właśnie tam umieszczono Klinikę. Prowadzone w niej badania dotyczyły przede wszystkim problemów z zakresu immunologii, histologii, histochemii i biochemii tkanek oka, głównie rogówki oraz chirurgii doświadczalnej. Patologia rogówki od początku działalności naukowej interesowała profesora Krwawicza przede wszystkim. W swych badaniach wykazał, że komórki warstwy właściwej rogówki można zaliczyć do układu czynnej mezenchymy. Pozwoliło to ustalić mechanizmy, jakie towarzyszą gojeniu rogówki po zranieniach oraz opracować metodę oczyszczania jej owrządzeń przy użyciu enzymów proteolitycznych.

Kariera naukowa Profesora przebiegała niezwykle szybko. Już w r. 1949, na podstawie rozprawy *Immunologiczne właściwości oka*, habilitował się w Akademii Medycznej w Gdańsku. W trzy lata później (1951) został profesorem nadzwyczajnym, a po sześciu następnych latach (1957) profesorem zwyczajnym. Jako jeden z pierwszych naukowców w Polsce zajął się keratoplastyką i plastycznymi operacjami rogówki w celu wyrównania wad refrakcji. Jednak dopiero dalsze osiągnięcia, wprowadzenie do praktyki okulistycznej kriochirurgii i krioterapii, stano-

wiły rewolucyjny przełom naukowy. Publikacja dotycząca szczegółów technicznych zastosowania tej metody ukazała się w r. 1960 i dotyczyła zaćmy pęczniejącej. Wkrótce jednak wskazania zostały rozszerzone na usuwanie wszystkich innych rodzajów zaćmy, włączając w to zaćmę powikłaną oraz soczewkę i zaćmę nadwichniętą. Nowa metoda operacji zaćmy wzbudziła ogromne zainteresowanie na całym świecie. Początkowo w niektórych krajach, jak w Anglii czy Stanach Zjednoczonych, do nowej *metody Krwawicza* podchodzono z dużym niedowierzaniem, ale ostatecznie kriоекstrakcja zaćmy stała się operacją rutynową i taką pozostała przez wiele lat. W miarę przeprowadzania coraz większej liczby zabiegów operacyjnych T. Krwawicz doszedł do przekonania, że przebieg kriоекstrakcji można jeszcze bardziej uprościć. Przedstawił nowe, korzystniejsze modyfikacje. Podał oryginalny sposób zamykania rany pooperacyjnej, chroniący przed powikłaniami zarówno śród-, jak i pooperacyjnymi.

W wyniku nabytego doświadczenia i nowych spostrzeżeń T. Krwawicz zapoczątkował nowy sposób leczenia w trudnych do opanowania schorzeniach wirusowych rogówki, szczególnie w opryszczce. Do tej pory leczenie trwało całymi miesiącami i niejednokrotnie powstawały ciężkie zbliznowacenia i znaczne upośledzenie widzenia. Krioterapia zmieniła tę sytuację radykalnie. Wszyscy spośród chorych dotkniętych opryszczką rogówki, leczeni przez Profesora przy pomocy krioterapii, uzyskali zdrowie w przeciągu bardzo krótkiego czasu. Krioterapię zastosowano również w leczeniu zapalenia tęczówki i ciała rzęskowego oraz w leczeniu blizn i zwyrodnień rogówki.

Zastosowanie niskiej temperatury do usuwania zaćmy stało się swoistym katalizatorem, pobudzającym wielu naukowców do klinicznych i doświadczalnych badań nad dalszymi możliwościami zastosowania tej metody, nad rozwojem nowych instrumentów i aparatów. Szybko zaczęto wykorzystywać krioterapię w bardzo wielu schorzeniach oka, m.in. w jaskrze i schorzeniach nowotworowych. Zastosowano też kriоекspję odwarstwienia siatkówki.

Wraz z rozprzestrzenieniem się nowych metod rosło znaczenie Profesora w świecie lekarskim. Był zapraszany do uczestniczenia w różnego rodzaju zjazdach i sympozjach na całym świecie. Do współpracy z nim dążyły niemal wszystkie znaczące ośrodki okulistyczne. Jeździł tam, wygłaszając wykłady i zachęcając do stosowania stosunkowo prostych, a niezwykle efektywnych metod. Poznał i zaprzyjaźnił się z czołowymi okulistami Europy i Ameryki. Jego prace były cytowane w dziesiątkach publikacji naukowych i podręczników. Został uznany za jeden z najwybitniejszych na świecie autorów w dziedzinie okulistyki.

Jego ogromne dokonania w tej dziedzinie doprowadziły do nadania mu niezliczonej ilości odznaczeń, tytułów i funkcji. W r. 1966 podczas kongresu na Florydzie wybrano Profesora na pierwszego prezesa Międzynarodowego Towarzystwa Kriookulmologii. Aktywnie działał w wielu krajowych i zagranicznych towarzystwach naukowych. Od r. 1946 był członkiem Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego, w którym pełnił obowiązki wiceprezesa (1948–1950) i prezesa (1950–1951). Należał również do Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, które dzięki jego staraniom uzyskało nową siedzibę. W LTN pełnił funkcje: sekretarza generalnego (1958–1961), wiceprezesa (1962–1968) i prezesa (1966–1987). Był wiceprezesem (1964–1967) i prezesem (1967–1968) Polskiego Towarzystwa Okulistycznego. Był członkiem licznych międzynarodowych i zagranicznych towarzystw naukowych, m.in. Międzynarodowego Stowarzyszenia Kriookulistyki (1966–1970 jako pierwszy prezes), Amerykańskiego Instytutu Barraquera (1970), Niemieckiej Akademii Nauk Przyrodniczych Leopoldina (1972), Narodowego Instytutu Badań Okulistycznych w Wenezeli (1976), Polskiego Stowarzyszenia Lekarskiego USA, Towarzystw Okulistycznych: Brytyjskiego, Bułgarskiego, Francuskiego i Węgierskiego. Godność członka honorowego wręczyły mu m.in.: Instytut Barraquera, Towarzystwo Chirurgów Okulistów (Society for Eye Surgeons), Wszechrosyjskie, Czechosłowackie, Węgierskie, Bułgarskie, Wschodniemieckie Towarzystwa Okulistyczne.

Otrzymał wiele nagród i odznaczeń: Nagrodę I° Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej (1964), Nagrodę Państwową I° (1966), Nagrodę Fundacji im. Jurzykowskiego w Nowym Jorku (1967), Nagrodę Specjalną Międzynarodowego Towarzystwa Kriochirurgii (1968), Nagrodę im. Th. Axenfelda (1972), Światową Nagrodę Nessim Habib Uniw. w Genewie (1974) oraz Złoty Krzyż Zasługi (1954), Order Sztandaru Pracy I kl. (1966), Krzyż Kawalerski (1966) i Krzyż Komandorski (1968) Orderu Odrodzenia Polski, a także liczne medale za zasługi lekarskie i pedagogiczne. Dwukrotnie otrzymał godność doktora *honoris causa*: w r. 1975 – w Akademii Medycznej w Lublinie i w r. 1976 – w Uniwersytecie Medycznym im. Semmelweisa w Budapeszcie.

Był redaktorem naczelnym „Postępów Okulistyki”, współpracował m. in. z „Annales UMCS”, „Journal of Cryosurgery”, „Journal of Experimental and Clinical Ophthalmology”. Szereg jego publikacji ukazał się też w takich pismach, jak: „British Journal of Ophthalmology”, „American Journal of Ophthalmology”, „Keratoplasty”, „Klinika Oczna”, „Polski Tygodnik Lekarski”.

Opublikował łącznie 194 prace naukowo-badawcze. Miał również wielkie osiągnięcia dydaktyczne. Kierując przez 34 lata Katedrą i Kliniką, wykształcił dużą liczbę okulistów, z których wielu objęło ordynatury oddziałów okulistycznych. 28 uczniów Profesora uzyskało stopień naukowy doktora, a 8 – doktora habilitowanego (siedem osób z tego grona posiada obecnie tytuły profesorskie).

Nieustający zapał i energia pozwoliły profesorowi Krwawiczowi stworzyć w Lublinie ośrodek okulistyczny o najwyższym poziomie, który dzięki jego niezwykłym dokonaniom osiągnął światową sławę. Od momentu utworzenia ośrodka aż do przejścia na emeryturę (1980) nieprzerwanie pełnił funkcję kierownika Katedry i Kliniki Chorób Oczu (w r. 1972 jednostkę przemianowano na Katedrę i Klinikę Okulistyczną). Wciąż dążył do podniesienia jej standardu i zorganizowania nowoczesnych oddziałów (powstały m.in. oddziały: okulistyki zachowawczej, operacyjnej, mikrochirurgii, chirurgii zaćmy, chirurgii dziecięcej).

Profesor posiadał niezwykłą osobowość. Charakteryzowała go ogromna energia i pasja działania. Z żelazną konsekwencją wypełniał postawione sobie cele, jednocześnie nie zapominając o swoich zamiłowaniach. Był człowiekiem bardzo wszechstronnym – estetą, znawcą sztuki i jej kolekcjonerem. Fascynowało go szczególnie malarstwo polskie, z czasem mógł poszczycić się wspaniałą, niezwykle cenną jego kolekcją. Interesował się historią. Lubił kontakt z przyrodą i zwierzętami. Był zapalonym myśliwym, przez całe lata polował w towarzystwie przyjaciół i ulubionych psów. Cenił rangę zawodu lekarskiego i był dumny ze swego powołania.

Ten wybitny naukowiec do ostatnich chwil – mimo nietłwegu okresu i przykrości, jakie go wówczas spotkały – uczestniczył w życiu środowiska lekarskiego, wykonując nieprzerwanie zawód lekarza i chirurga. Zmarł w następstwie ciężkiej choroby serca 17 sierpnia 1988 r. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Kazimierzu Dolnym. 19 marca 1993 r. odbyła się uroczystość nadania Katedrze Okulistyki Akademii Medycznej w Lublinie imienia Profesora Tadeusza Krwawicza i jednocześnie wręczenia profesorowi G.O.H. Naumannowi z Kliniki Okulistycznej w Erlangen pierwszego Złotego Medalu Tadeusza Krwawicza, ufundowanego przez Fundację Jego imienia.

Na podstawie: 1. Archiwum AM w Lublinie, Tezka akt pracowniczych Tadeusza Krwawicza, sygn. 21. 2. B. Szwaru-Krwawicz, *Materiały dotyczące życia, działalności naukowej i społecznej męża, prof. Tadeusza Krwawicza*, udostępnione Zakładowi Historii Nauk Medycznych AM w Lublinie. 3. H. Żygulska-Mach, *Tadeusz Krwawicz (1910-1988)*, Nauka Polska, nr 2, 1991, s. 173–178. 4. T. Krwawicz, *Fragmety autobiografii*, [w cyklu:] *Portrety*, Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, nr 2, 1996, s. 274–314.

STANISŁAW GRZYCKI (1910–1978)

Katedra i Zakład Histologii i Embriologii

Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie

[...] W świecie naukowym cieszy się dużym uznaniem i autorytetem. Znają go w Pradze, Berlinie, Getyndze, Brukseli, Londynie i Kalkucie, w Nowej Zelandii i Japonii – we wszystkich ośrodkach wiedzy. [...] O autorytecie, jakim się cieszy prof. Grzycki świadczyć może fakt, że gdy trzeba było obsadzić katedrę histologii w Wellingtonie (stolicy Nowej Zelandii), zwrócono się do niego o wysunięcie i zaopiniowanie kandydata na stanowisko kierownika. [...]

S. Gogołowska, W pracowni prof. dr St. Grzyckiego,
Dorobek ceniony w świecie

[w:] „Sztandar Ludu”, Lublin, 9 lutego 1961 r.

Stanisław Jarosław Grzycki, drugi syn Jarosława – nauczyciela i kierownika miejscowej szkoły powszechnej i Heleny Domiceli z Żółkiewiczów, urodził się 22 grudnia 1910 r. w Nazawizowie, w powiecie Nadwórna w województwie stanisławowskim. W r. 1929 w Państwowym Gimnazjum Neoklasycyzmu w Stanisławowie otrzymał świadectwo dojrzałości. W r. 1936 ukończył Wydział Lekarski Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, a 30 czerwca 1938 r., po złożeniu przewidzianych ustawą wszystkich egzaminów, uzyskał dyplom (nr 585) doktora wszech nauk lekarskich (lekarza).

Już w czasie studiów (1933), jako asystent–demonstrator, rozpoczął pracę naukową w Katedrze Histologii i Embriologii UJK. W r. 1936 otrzymał etat asystenta, a w r. 1938 – starszego asystenta. W tym okresie kierownikami Zakładu byli: prof. dr Władysław Szymonowicz – badacz zakończeń nerwowych, a następnie prof. dr Bolesław Jałowy – zajmujący się metodami srebrzenia i morfologią skóry. Stanisław Grzycki na etacie starszego asystenta pracował do r. 1941. W tym czasie, wspólnie z B. Chrzanowskim, opublikował trzy prace: *Hormon trzustko-zwrotny przedniego płata przysadki mózgowej a wyspy Langerhansa w trzustce*, Polska Gazeta Lekarska, nr XV, 1936; *Das Pankrotrope Hormon des Rauchspeicheldrüse*, Klin. Wochenschrift, nr XVI, 1937, s. 488–491; *Wyspy Langerhansa pod wpływem hormonu pankreatotropowego*, Pamiętnik XV Zjazdu Lekarzy i Przyrodników we Lwowie, 1937/39, s. 391–392. W czasie okupacji niemieckiej (1941–1944) pracował we Lwowie jako lekarz dermatolog i wenerolog.

Od września 1944 r., jako zdemobilizowany lekarz II Armii Wojska Polskiego, przebywał w Lublinie. Udając się wówczas do Rejonowej Komendy Uzuppełnień (RKU), został przypadkowo zagadnięty przez profesora Henryka Raabego – rektora nowo tworzonej uczelni wyższej w Lublinie (uwagę rektora zwrócił symbol lekarza na jego mundurze) i po krótkiej wymianie zdań otrzymał propozycję utworzenia Katedry Histologii i Embriologii na powstającym właśnie Wydziale Lekarskim UMCS. Propozycji tej, która spadła na niego nieoczekiwanie, nie sposób było odmówić, więc z ogromnym zapałem przystąpił do pracy. I chociaż trudne były początki Zakładu organizowanego z *niczego*, z powierzonych obowiązków wywiązał się znakomicie. Katedra i Zakład powstały pierwotnie w gmachu Gimnazjum Staszica przy Alejach Raclawickich 20b. 28 października 1944 r. dekretem Krajowej Rady Narodowej Stanisław Grzycki został mianowany zastępcą profesora i powołany na kierownika stworzonej przez siebie placówki naukowej. Niedługo potem, 14 listopada, wygłosił pierwszy wykład z histologii i rozpoczęły się zajęcia praktyczne. Pierwszy wykład po latach

okupacji niemieckiej, tak bardzo oczekiwany przez młodzież spragnioną wiedzy i słowa polskiego płynącego z katedry uniwersyteckiej, przykuł uwagę słuchających bez reszty. Stało się tak za sprawą niezwykle wprost talentu Profesora, który mówił pięknie i rzeczowo, ilustrując treść swej wypowiedzi wspaniałymi rysunkami, wykonywanymi kredą na tablicy. W r. 1945, wychodząc głównie naprzeciw oczekiwaniom studentów i odtwarzając treść swych wykładów, które cieszyły się dużym uznaniem, opracował i wydał drukiem skrypt pt. *Histologia ogólna i anatomia mikroskopowa człowieka cz. I*; w latach następnych opracował i opublikował dalsze tomy.

Pomimo prymitywnych warunków wola twórczej pracy była tak silna, że już w połowie roku 1945 Profesor z gronem swoich oddanych asystentów mógł rozpocząć naukowe prace badawcze. Stało się faktem to, co zdawałoby się w tych warunkach zamierzeniem nie do zrealizowania. Przy końcu roku 1945 i na początku roku 1946 owocem tych wysiłków były pierwsze prace drukowane w czasopiśmie fachowych.

4 kwietnia 1946 r. Rada Wydziału Lekarskiego UMCS, na podstawie złożonych egzaminów oraz rozprawy *O resorbcji tłuszczów obojętnych i węglowodorów nasyconych śródskórnym deponowanych* („Medycyna Weterynaryjna”, 1945 nr I, s. 108–150), nadała Stanisławowi Grzyckiemu stopień naukowy doktora nauk medycznych. Dwa lata później, 29 listopada 1948 r., za pracę *Hemoglobina i jej pochodne a układ siateczkowo-śródbłonkowy skóry ludzkiej* („Polski Tygodnik Lekarski”, 1947 nr II, s. 33–39) oraz za całokształt dorobku naukowego, otrzymał *veniam legendi* z zakresu histologii i embriologii oraz anatomii mikroskopowej. Decyzją Ministerstwa Oświaty (Nr I. Pers.-15715/48) został mianowany docentem Wydziału Lekarskiego UMCS. W tym samym roku (1948) kierowany przez niego Zakład został przeniesiony do gmachu Collegium Maius przy ul. Lubartowskiej 85, gdzie zajęł najwyższe piętro. W ogromnych pomieszczeniach o dużych, choć niezbyt szczelnych oknach i w kilku mniejszych, ale za to bardziej przytulnych i ciepłych pokojach stworzono lepsze warunki do pracy coraz liczniejszemu gronu asystentów. Powstały też nowe pracownie: hodowli tkanek oraz fotograficzna. Dzięki pozycji naukowej i zabiegom Profesora udało się wyposażać Zakład w najnowocześniejszy w owym czasie sprzęt i aparaturę naukową – od zeissowskiego mikroskopu fazowo-kontrastowego, fluoroscencyjnego – do mikrotomów i aparatu holterowskiego.

W latach 1951–1964 docent, a później profesor Stanisław Grzycki, będąc doświadczonym specjalistą – lekarzem dermatologiem, pracował w Ambulatorium Akademickim Lubelskiego Ośrodka Naukowego. Swoim pacjentom pomagał nie tylko medycznie, interesował się także ich warunkami socjalno-bytowymi i podejmował w tym zakresie wymierne, konkretne działania, okazując w ten sposób serdeczność i zrozumienie.

27 listopada 1954 r. uchwałą Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki (Nr CK-11-2b-218/54) docent Stanisław Grzycki otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a 15 września 1962 r., dekretem Rady Państwa – profesora zwyczajnego. Był to okres nowych osiągnięć zarówno Profesora, jak i jego asystentów, m.in. w Zakładzie zaczęły powstawać pierwsze doktoraty. W r. 1963 po raz trzeci Profesor przystąpił do organizowania swojego naukowego miejsca pracy. Umiełowaną Katedrę i Zakład Histologii i Embriologii Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej zlokalizowano – tym razem ostatecznie – w pomieszczeniach na II piętrze nowo oddanego do użytku budynku Collegium Medicum przy ulicy Dymitrowa 11 (obecnie Radziwiłłowska). W ramach Zakładu obok już istniejących powstały nowe pracownie: cytologii doświadczalnej (z salą operacyjną dla małych zwierząt), embriologii doświadczalnej, histochemii i inne, których potrzebę istnienia widział Profesor w związku z szybkim rozwojem specjalności klinicznych i nauk podstawowych. W Zakładzie szkolili się pracownicy naukowcy z innych ośrodków, a współpracownicy Profesora wyjeżdżali na stypendia i staże naukowe do zagranicznych placówek naukowych, m.in. do Czechosłowacji, Belgii, Francji, Turcji, Włoch, Związku Radzieckiego.

W latach 1961–1972 Profesor Grzycki, jako współorganizator, był także kierownikiem naukowym Pracowni Mikroskopii Elektronowej AM w Lublinie, a w okresie od r. 1969 do r. 1972 – kierownikiem naukowym akademickiej Pracowni Cytologii Doświadczalnej.

Dorobek naukowy prof. dr. hab. Stanisława Grzyckiego obejmuje 103 prace eksperymentalne, które ogłosił drukiem w renomowanych pismach krajowych i zagranicznych, 30 publikacji i artykułów popularnonaukowych oraz 5 skryptów na prawach rękopisu z histologii ogólnej i anatomii mikroskopowej (niektórzy biografowie prof. Grzyckiego podają liczbę 160 publikacji, lecz w dniu dzisiejszym trudno do nich dotrzeć).

Tematami głównymi w działalności naukowej Profesora były przede wszystkim prace doświadczalne z zakresu cytofizjologii i histochemii procesu wydzielniczego komórek gruczołowych i neurocytów, ze szczególnym uwzględnieniem współdziałania aparatu Golgiego. Należały do nich także prace dotyczące obserwacji cytochemicznych na komórkach monolajarów wyprowadzonych z tkanki podskórnej i badające ultramikroskopowe cytoplazmy i karioplazmy w aspekcie działania bodźców pobudzających i hamujących przemianę materii narządu. Niezwykle interesujący i pionierski kierunek badań Profesora Grzyckiego stanowią prace dotyczące refraktometrii tkanek. Z całą pewnością tematyka prac Profesora czy zespołów przez niego kierowanych miała zawsze silny związek z kliniką, problemami współczesnej medycyny ogólnej i przemysłu farmaceutycznego. Uwzględniła ona zagadnienia zatruc związkami chwasto- i owadobójczymi oraz wpływu środowiska czy bezpośrednią działalność lekarza i związane z tym problemy jatrogenii. Biorąc pod uwagę dorobek naukowy Profesora Grzyckiego i jego wpływ na stan wiedzy o histologii oraz duże grono uczniów – samodzielnych pracowników nauki, pogłębiających dociekania naukowe Profesora, można sądzić o stworzeniu przez niego szkoły, która w nowoczesnym ujęciu kontynuuje badania rozpoczęte w latach 1933 i 1944.

W okresie swojej pięćdziesięcioczeroletniej działalności naukowej i dydaktycznej prof. dr. hab. Stanisław Grzycki był promotorem 22 przewodów na stopień naukowy doktora nauk medycznych i 6 – na doktora nauk przyrodniczych, ma też na swym koncie 6 przewodów habilitacyjnych z zakresu cytologii i histologii. Profesor był recenzentem i opiniodawcą: w 22 przewodach doktorskich, w 23 przewodach habilitacyjnych oraz w 12 wnioskach o tytuł profesora nadzwyczajnego i 8 – profesora zwyczajnego. Jego uczniowie są dzisiaj profesorami i kierując zakładami naukowymi, kontynuują dzieło rozpoczęte przez ich Mistrza.

Prof. dr. hab. Stanisław Grzycki, jako zasłużony i twórczy pracownik nauki, przyjaciel młodzieży i dobry organizator, był kilkakrotnie powoływany do pełnienia zaszczytnych funkcji: w latach 1955–1958 był dziekanem Wydziału Lekarskiego – znacznie przyczyniając się do usprawnienia jego pracy, a w latach 1958–1961 oraz 1968–1972 – prorektorem ds. nauki i nauczania Akademii Medycznej w Lublinie. Był redaktorem sekcji medycznej „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” w Lublinie, współredaktorem „Acta Anatomica” w Szwajcarii i redaktorem-wydawcą „Zeitsch. f. Mikr. Anatomische Forschung” w Berlinie – powołanym przez Internationale Herausgebergremium der Zeitschr. f. Mikr. Anatomische Forschung. Był członkiem wielu towarzystw naukowych, np.: Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego, Polskiego Towarzystwa Zoologicznego oraz wieloletnim i zasłużonym prezesem Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Anatomicznego i Oddziału Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Histochemików i Cytochemików.

W uznaniu dużych zasług Profesora Grzyckiego dla rozwoju nauk medycznych, a szczególnie dla histologii i cytologii, 10 listopada 1975 r. Śląska Akademia Medyczna w Katowicach nadała mu zaszczytny tytuł doktora *honoris causa*.

Zasługi prof. dr. hab. dr h. c. Stanisława Grzyckiego zostały należycie dostrzeżone i wysoko ocenione przez najwyższe władze państwowe, resortowe i lokalne. Otrzymał szereg medali, odznaczeń

i tytułów m.in.: Złoty Krzyż Zasługi (1946), Krzyż Oficerski (1957) i Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1969), Medal „10-lecie Polski Ludowej (1955), Odznakę „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia” (1959), Odznakę „Tysiąclecie Państwa Polskiego” (1967), Medal Pamiątkowy „650 rocznica Nadania Praw Miejskich Lublinowi” (1967), Brązowy Medal „Za Zasługi dla Obronności Kraju” (1968), Odznakę „Za Zasługi dla Lubelszczyzny” (1969), Medal Pamiątkowy „Nauka w Służbie Ludu” (1969), Medal Jubileuszowy „XXV-lecie Śląskiej Akademii Medycznej” i pośmiertnie Medal „Zasłużony Nauczyciel PRL” (1978). Oprócz tego otrzymał liczne dyplomy uznania, nadane m.in. przez: Związek Zawodowy Służby Zdrowia, Wydział Zdrowia Powiatowej i Miejskiej Rady Narodowej oraz Front Jedności Narodu.

Uprawiał czynnie malarstwo olejne i rysunek, a także poezję. Jego wiersze dla dzieci zostały pięknie zilustrowane przez Henryka Zwierzchowskiego (Iwowska cyganeria). Z powodzeniem zajmował się fotografią, uwielbiał muzykę (choć sam nie grał).

Był ożeniony dwukrotnie. Miał dwóch synów. Zmarł 18 maja 1978 r., przeżywszy 77 lat. Został pochowany na cmentarzu przy ulicy Lipowej w Lublinie.

Na podstawie: 1. Archiwum AM w Lublinie, Teczka akt pracowniczych Stanisława Grzyckiego, sygn. 18. 2. J. Staszyc, *Biogram prof. dr. hab. n. med. dr. h. c. Stanisława Jarosława Grzyckiego*, maszynopis, własność rodziny Grzyckich. 3. Dokumenty różne dotyczące życia i działalności Stanisława Grzyckiego, własność rodziny Grzyckich. 4. S. Gogołowska, *W pracowni prof. dr. St. Grzyckiego, Dorobek ceniony w świecie „Sztandar Ludu”*, Lublin, 9 lutego 1961. 5. S. Grzycki, *Dziesięć lat temu*, „Sztandar Ludu”, Lublin, 23-24 października 1954 r.

STANISŁAW BRYC (ur. 1928)

Katedra i Zakład Radiologii Lekarskiej, od r. 1974
II Zakład Radiologii Lekarskiej Katedry Radiologii
Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie

Ulepszył metody nauczania studentów i lekarzy radiologów poprzez wprowadzenie środków audiowizualnych, które polegały na ilustracji prawidłowych i patologicznych funkcji poszczególnych narządów człowieka na taśmach filmowych, przeźroczeniach, tabelach, zapisach magnetofonowych itp., które znacznie wpłynęły na intensyfikację nauczania. Rozwinął działalność integracyjną nauczania rentgenodiagnostyki podczas zajęć studentów ze specjalistami klinicznymi, w których zagadnienia związane z radiologią przedstawiane były przez radiologa.

Stanisław **B**ryc, syn Władysława i Wandy z Lorowskich, urodził się 1 grudnia 1928 r. w miejscowości Czaje-Wólka (dawne woj. białostockie), gdzie ukończył szkołę powszechną. Podczas okupacji uczęszczał na tajne komplety. Po wyzwoleniu rozpoczął naukę w nowo zorganizowanym Państwowym Gimnazjum i Liceum im. J.I. Kraszewskiego w Drohiczynie nad Bugiem, którą ukończył w czerwcu 1948 roku. W tym też roku został przyjęty na Wydział Lekarski UMCS w Lublinie. Dyplom lekarza uzyskał w Akademii Medycznej w r. 1953.

1 września 1950 r. jako student rozpoczął pracę w charakterze młodszego asystenta w Zakładzie Biologii Ogólnej AM. Przez okres trzech lat prowadził ćwiczenia ze studentami I roku Wydziału Lekarskiego z parazytologii pod kierunkiem prof. dr H. Jawłowskiego. Po uzyskaniu dyplomu lekarza, we wrześniu 1953 r., został powołany na stanowisko asystenta Katedry i Zakładu Radiologii AM. Specjalizację I^o z rentgenodiagnostyki otrzymał w październiku 1955 r. W r. 1957 ukończył kurs z dziedziny neuroradiologii w Krakowie u prof. dr S. Spettowej. W r. 1958 odbył podobny kurs w Łodzi u doc. dr Shapiry. Kształcił się także pod kierunkiem prof. dr. W. Zawadowskiego i doc. dr. K. Skorzyńskiego. Od chwili powstania Oddziału Neurochirurgii przy Klinice Chorób Nerwowych AM w Lublinie, tj. od r. 1958, prowadził jako starszy asystent Dział Neuroradiologii przy Zakładzie Radiologii AM w Lublinie, współpracując z Kliniką Chorób Nerwowych i Oddziałem Neurochirurgii. Specjalizację II° z radiodiagnostyki uzyskał 17 marca 1961 r.

Stopień doktora medycyny otrzymał 16 maja 1962 r. uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego AM w Lublinie na podstawie pracy *Rentgenodiagnostyka okolicy szczytowo-potylicznej z zastosowaniem autotomografii*. Omówił w niej różne metody badań i pomiarów połączenia szczytowo-potylicznego oraz zasady rozpoznawania nieprawidłowości wrodzonych i nabytych. Wykazał skuteczność obrazowania zęba kręgu obrotowego, komory IV mózgu i wodociągu, jak też stawów szczytowo-potylicznych. Stwierdził wyższość zastosowanej metody w porównaniu z metodą klasyczną.

Od r. 1964 pracował na stanowisku adiunkta w Zakładzie Radiologii AM, a od r. 1965 kierował Zakładem Radiologii PSK 1 Katedry Radiologii AM. Uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego w Krakowie 27 maja 1966 r. Stanisław Bryc otrzymał stopień docenta nauk medycznych w zakresie radiologii na podstawie pracy *Badania nad zachowaniem się struktur układu komorowego mózgu w prawidłowych i patologicznych obrazach odmowych*. W sierpniu 1967 r. został powołany na stanowisko docenta etatowego przy Katedrze Radiologii Lekarskiej AM w Lublinie. Od listopada 1967 r. pełnił obowiązki kierownika Katedry i Zakładu Radiologii AM, a w lutym 1968 r. został jej kierownikiem.

W r. 1966 przebywał przez okres trzech miesięcy w Zakładzie Radiologii Uniwersytetu w Lund w Szwecji w ramach stypendium przyznanego przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. W r. 1967 uzyskał stypendium Światowej Organizacji Zdrowia na 6-tygodniowy pobyt z Zakładzie Radiologii Uniwersytetu w Edynburgu w Wielkiej Brytanii. Przebywał też w innych ośrodkach zagranicznych we Francji (Paryż i Strasburg 1969) i Danii (Arhus, Odense, Kopenhaga 1971). Brał udział w kilku międzynarodowych Zjazdach Radiologii (Lipsk 1964, Tokio 1969, Gera 1972, Brno 1972, Praga 1984). Prof. Bryc odbywał staże szkoleniowe także w kraju: w Krakowie, w Łodzi i w Warszawie. W czasie swojej pracy w Zakładzie Radiologii brał również czynny udział w wielu zjazdach, sympozjach i konferencjach towarzystw naukowych, na których wygłosił 110 referatów (m.in. w Pradze, Göteborgu, Sofii, Leningradzie i Budapeszcie).

Dorobek naukowy prof. Bryca obejmuje 139 prac, w tym 31 własnych i 108 zespołowych (w 69 z nich jest pierwszym autorem), ogłoszonych w piśmiennictwie polskim i zagranicznym. Głównymi zagadnieniami opracowań naukowych prof. Bryca są poszczególne metody badawcze, diagnostyka zmian układu neurologicznego, radiologia ogólna z zakresu techniki badań rentgenowskich i rozpoznawania procesów patologicznych układu kostnego, przewodu pokarmowego, ochrona przed promieniowaniem jonizującym, higiena i bezpieczeństwo pracy w pracowniach oraz badania nad wpływem na organizm środków kontrastowych stosowanych w rentgenodiagnostyce. Główne osiągnięcia dotyczą rentgenodiagnostyki centralnego i obwodowego układu nerwowego oraz neurorentgenodiagnostyki, z której to prace obejmują szeroki zakres zagadnień: usprawnienia techniczne aparatury, metodologię postępowania diagnostycznego, symptomatologię neuroradiologiczną i prace doświadczalne. Profesor Bryc wprowadził do neuroradiologii metody proste, które można zastosować wobec braku KT – autotomografię i zonografię. Na specjalną uwagę zasługują zaintereso-

wania Profesora zonografią, którą wprowadził do diagnostyki narządowej jamy brzusznej, klatki piersiowej, kręgosłupa i głowy. Wśród szeregu prac dotyczących tego tematu zwraca uwagę studium anatomii topograficznej i zonograficznej głowy. Wyniki badań mogą mieć znaczenie w poprawnej interpretacji badań przeprowadzonych przy użyciu nowoczesnych technik tomografii komputerowej i rezonansu magnetycznego. W maju 1974 r., jako przewodniczący Komitetu Organizacyjnego, Profesor współorganizował XXVII Zjazd Radiologów Polskich w Lublinie. Zjazd był dużym sukcesem organizacyjnym i naukowym tutejszego Ośrodka. Uczestniczyło w nim około 500 lekarzy, w tym liczne grono gości zagranicznych.

W związku z powołaniem Instytutu Radiologii AM 1 czerwca 1974 r. Stanisław Bryc został mianowany kierownikiem Zakładu Neuroradiologii i Rentgenodiagnostyki. W r. 1978 otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk medycznych. Jako kierownik Zakładu Neuroradiologii i Rentgenodiagnostyki swoim zaangażowaniem przyczynił się do rozwoju radiologii w województwie lubelskim. Był członkiem licznych towarzystw naukowych, takich jak: Polskie Towarzystwo Lekarskie, Radiologiczne, Lubelskie Towarzystwo Naukowe, Neurologów i Neurochirurgów oraz Europejskie Towarzystwo Neuroradiologiczne.

W r. 1988 Stanisław Bryc uzyskał tytuł i stanowisko profesora zwyczajnego. Profesor prowadził aktywną działalność dydaktyczną. Począwszy od roku 1953 w ramach nauczania przeddyplomowego prowadził szkolenie studentów IV i V roku Wydziału Lekarskiego z radiologii ze szczególnym uwzględnieniem neuroradiologii w formie ćwiczeń, seminariów i wykładów, jak też nauczanie podyplomowe lekarzy. Stale unowocześniał wykłady i seminaria o nowe zdobycze wiedzy z zakresu reprezentowanej przez siebie dyscypliny medycznej. W celu podniesienia efektywności nauczania wprowadził szereg modyfikacji organizacyjnych i nowe formy wykładów. Zakład Neuroradiologii i Rentgenodiagnostyki Instytutu Radiologii był ośrodkiem szkolenia w zakresie neuroradiologii dla młodej kadry radiologów z Lublina i całego regionu. Szkolenia oparte były na codziennych posiedzeniach z omawianiem badanych i leczonych przypadków, na przedstawianiu doniesień z piśmiennictwa oraz na zajęciach seminaryjnych, na których omawiane były najnowsze zagadnienia z zakresu diagnostyki centralnego układu nerwowego, w tym wyniki badań KT. Zakres i formy nauczania przed- i podyplomowego radiologii konsultował z kierownikami szeregu ośrodków w Polsce, a także za granicą (Lipsk, Tokio, Praga, Brno, Plevén). Prof. Stanisław Bryc był zaangażowany jako twórca warsztatu badawczego, będąc promotorem 11 przewodów doktorskich. Był opiekunem 5 rozpraw habilitacyjnych, recenzentem 14 prac doktorskich, 6 prac habilitacyjnych, oceniał dorobek trzech osób na tytuł profesora. Uczestniczył w szkoleniu podyplomowym. Wspecjalizował ponad 50 lekarzy na I stopień i II stopień w zakresie radiodiagnostyki.

Na niwie wychowawczej odnotować należy pełnione funkcje: opiekuna domów studenckich, przewodniczącego Rady Pedagogicznej IV roku Wydziału Lekarskiego, zastępcy przewodniczącego Komisji Dyscyplinarnej dla studentów AM w Lublinie, zastępcy przewodniczącego Rady Szkoły ds. Młodzieży, przewodniczącego Komisji Socjalno-Bytowej Rady Wydziału ds. Młodzieży, członka Komisji Senackiej ds. Nauki i Wydawnictw, członka Senatu AM w Lublinie. Jest członkiem zwyczajnym Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego i Europejskiego Towarzystwa Neuroradiologów, a także Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji. Od roku 1968 pełnił przez okres jednej kadencji funkcję przewodniczącego Lubelskiego Oddziału Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego; w 1970 roku był członkiem Zarządu Głównego tego Towarzystwa.

Prof. dr hab. Stanisław Bryc brał czynny udział w pracach naukowo-badawczych i z tego tytułu był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany. Dorobek naukowy wzbogacił o ok. 90 publikacji w piśmiennictwie polskim i zagranicznym. Całość dorobku naukowego podzielić można na szereg

kierunków rentgenodiagnostyki. Główne osiągnięcia dotyczą rentgenodiagnostyki centralnego i obwodowego układu nerwowego. Inne to m.in. rentgenodiagnostyka układu kostnego, nowoczesne techniki badań naczyniowych i ich modyfikacje, radiodiagnostyka przewodu pokarmowego, badania nad wpływem na ustrój współcześnie stosowanych w rentgenodiagnostyce środków cieniujących, rentgenodiagnostyka klatki piersiowej, dróg żółciowych i nerek, ochrona przed promieniowaniem X, problemy medycyny i higieny wsi, rentgenodiagnostyka kręgosłupa i rdzenia kręgowego. Większość prac oparta jest na bogatym materiale, obejmującym od kilkudziesięciu do kilku tysięcy przypadków odpowiednio udokumentowanych. Wiele prac posiada charakter eksperymentalny i omawia zagadnienia dotychczas nieopracowane. Jako docent opracował w zmodyfikowany sposób dostosowane do miejscowych warunków technicznych uwidoczniania na zdjęciach rtg komórek sitowych według Heckmanna. Wspomniane struktury stwarzają znaczne trudności klinicytom, szczególnie otolaryngologom i okulistom, w rozpoznawaniu schorzeń błędnika sitowego. Ta prosta technika niewymagająca złożonej aparatury rtg została wprowadzona dla potrzeb Kliniki Laryngologicznej AM w Lublinie. Znalazła ona praktyczne zastosowanie także w innych ośrodkach w kraju.

Od r. 1978 Profesor był nieprzerwanie redaktorem Sekcji D Annales UMCS w dziale Medycyny. Przygotował do druku 20 roczników tego wydawnictwa, które jest cenione w wymianie z bibliotekami krajowymi i zagranicznymi. Rocznik ten redagowany jest obecnie w języku angielskim.

Prof. Stanisław Bryc posiada wiele odznaczeń za zasługi w dziedzinie pracy lekarskiej i naukowo-dydaktycznej, w tym m.in.: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1980), „Medal 40-Lecia Polski Ludowej” (1984), Odznakę „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia” (1980), Złoty Krzyż Zasługi (1975), Medal Pamiątkowy „Nauka w Służbie Ludu” (1969), „Honorową Odznakę AM w Lublinie (1975), „Medal 30-lecia Akademii Medycznej w Lublinie” (1980), Złoty Medal „Za Zasługi dla Ligi Obrony Kraju” (1984). Wielokrotnie otrzymywał nagrody Rektora za swą pracę organizacyjną, dydaktyczną, wychowawczą i naukową. Jest żonaty i ma dwoje dzieci.

Na podstawie: 1. Archiwum AM w Lublinie, Teczka akt pracowniczych Stanisława Bryca, sygn. 926. 2. Archiwum AM w Lublinie, Teczka przewodu doktorskiego Stanisława Bryca, sygn. L.D1/107. 3. Archiwum AM w Lublinie, Teczka profesury nadzwyczajnej Stanisława Bryca, sygn. L.P1/12. 4. Archiwum AM w Lublinie, Teczka profesora zwyczajnego, sygn. L.P1/72.

PIŚMIENNICTWO

1. Archiwum Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (dalej: Arch. UMCS), Protokoły posiedzeń Senatu UMCS za rok akademicki 1946/47, teczka S-11, sygn. S4/253.
2. Arch. UMCS, Komisja ds. Wydawnictw Naukowych 1946-1947, teczka S-9, A, sygn. S4/237.
3. Dzieje Akademii Medycznej w Lublinie 1944-1974, Lublin 1974, s. 327 i nast.
4. Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej 3 lata pracy 1944/45-1946/47, Lublin 1947, s. 116 i nast.
5. 10 lat UMCS 1944-1954, Lublin 1954, s. 41 i nast.
6. Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej 1944-1979, Lublin 1979, s. 129 i nast.

STRESZCZENIE

Praca zawiera zarys 63-letniej historii Wydawnictwa Uniwersyteckiego Annales UMCS, Sekcji Medycznej. Roczniki powstały niemal z powołaniem do życia Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i stanowią chlubną wizytówkę rozwoju Uczelni w ciągu tych lat.

W artykule przedstawione są sylwetki wybitnych profesorów – kolejnych redaktorów naczelnych Annales UMCS Sectio Medicina.

63 years of Annales UMCS, Sectio Medicina

The paper shows in outline 63 years' history of Annales UMCS Sectio Medicina, the publication which appeared nearly together with the foundation of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. The annals are an important evidence of the development of the Medical University throughout all these years. The article presents the silhouettes of outstanding researchers in the field of medicine, the consecutive editors - in - chief of the medical section of Annales UMCS.